

درباره

ترجمه تاریخ طبری

بنیاد فرهنگ ایران «ترجمه تاریخ طبری» را به انشای ابوعلی محمد بلعمی وزیر منصور بن نوح سامانی (که از سال ۲۵۰ تا ۲۵۶ پادشاهی کرد) و دست خط اسحق بن محمد بن عمر بن محمد شیروانی (که از کتاب بلاد روم - ازرنجان - بوده و در سال ۵۸۶ کتابت این تاریخ را بانجام رسانیده) به چاپی عکسی تکثیر کرده است.

کتاب درمقوله تاریخ است و اخبار آن مربوط است به حوادث سالهای ۱۵ تا ۱۳۲ هجری. یعنی از زمان عمر تا اوان خلافت عباسیان. نشر کتاب یکی از قدیمترین متون نشر فارسی دری است.

هدف از تکثیر این نسخه خطی - به طریق چاپ عکسی آنطور که در مقدمه چاپ حاضر آمده است، دو چیز بوده است. یکی یاری محققان و متبعان جوان و دیگر نمونه دادن از خط فارسی قرن ششم هجری.

کاتب این نسخه - آنطور که ذکر می کنند - در عربیت و جغرافیا دستی نداشته است. و از همین رو ناروایی هایی در این نسخه (که در آستان قدس رضوی محفوظ است) پیش آمده است. بنیاد فرهنگ ایران بایک مطابقه سریع این نسخه بامتن عربی تاریخ طبری چاپ دخویه کوشیده است تا بعضی از آن ناروایی هارا مشخص گرداند. و اضافه بر آن متجاوز از هفتاد صفحه فهرست اعلام خاص کتاب را استخراج کرده و در انجام کتاب آورده است این شیوه کار مطالعه کتاب را برای محققانی که در زمینه تاریخ کنکاش می کنند به نحو شایسته ای راهنمایی می کند.

چاپ کتاب - بدین صورت - برای من از این جهت جالب بود که می‌دیدم برای نخستین بار يك متن قدیمی چاپ و تکثیر شده بدون اینکه اسم منقح یا موشحی - حتی درشت‌تر از اسم مؤلف - بر پشانی کتاب خواننده را آزار بدهد. در زمانه‌ای که خیلی از مولفان کج سلیقه - و چه بسا بی‌صلاحیت سرگرم آلودن هر متن کهن منحصر به فردی هستند که بر آن حاشیه و تعلیق بگذارند و حق تألیفی بگیرند که سرشان را بخورد و کلاه کج بگذارند و عاصقورت بدهند که محقق نه چهارپائی هستند، این امانت داری و خفض جناحی که بنیاد فرهنگ ایران به خرج داده است - از شما چه پنهان - که سخت به دل مخلص نشست پانصد صفحه کتابی را بخطی نامأنوس و اغلاطی بسیار دیدن و واز آن هفتاد و چهار صفحه فهرست دقیق و واضحی استخراج کردن و بر این زحمت ادعائی عرضه نکردن، بنیاد فرهنگ ایران را، بنیادی درویشانه معرفی می‌کند که کار فرهنگ و ادب این ملک را به مزایده تجارت و مقوله تفنن نمی‌گذارد.

به نظر من رسیداگر بنیاد فرهنگ ایران بجای چاپ عکس نسخه آستان قدس رضوی - که به اعتقاد خود بنیاد، دستخط آدم بیسواد است - آنرا به طریق حروفی چاپ می‌کرد و در ضمن عکس چند صفحه کتاب را گراور می‌کرد، همین قصدی که ذکر کرده است - بر آورده شده بود و اضافه بر آن قرائت کتاب آسان‌تر می‌شد.

نمونه‌ای هم بدهم از نثر دری انشای بلعمی که مظنه‌ای داشته باشید از نثر پارسی قرن چهارم.

«صفت ایوان کسری بالمداين»

و این ایوان هنوز آنجا به مداین بجایست و صفة است برزگ صدارش در ادا و پنجاه ارش پهنا. از شهر بريك بانك زمین به دشت برینا کرده واصل وی بيك نیزه بالافرو برده است بزمین فروذ و آنکه دوازده ستون بر آورده است. هر ستونی صدارش از سنگ بجای خشت تخته خشتهاء سنگین تراشیده است و ستونها بر آن بنا کرده و میان هر دو ستون طاق زده و زبر طاق بر صفة و ایوانی بنا کرده. همه از خشتهاء سنگین و آنرا کسری قباد کرده است. بنای وی بذر انوشیروان.

تاریخ مختصر ادیان بزرگ

کتابی است که اخیراً (دیماه ۱۳۴۶) طی شماره ۱۱۴۸ و تحت شماره ۲۴ (گنجینه تاریخ و تمدن) از طرف دانشگاه تهران طبع و نشر شده است.

کتاب مذکور تألیف فلیسین شاله جامعه شناس فرانسوی و استاد فلسفه است که آقای دکتر خدایار مجیبی با دقت و توجه خاص آنرا ترجمه نموده است.

چون این کتاب در سال ۱۹۴۷ میلادی در پاریس منتشر شده و از آن تاریخ بی‌مه‌آخذ و مدارک بسیاری در باره تاریخ ادیان در دنیا منتشر شده است که از هر حیث تازگی دارد بنا بر این با توجه به احاطه و تخصصی که خود مترجم به علم ادیان دارد و در دانشگاه تهران تدریس مینماید مدارکی بر متن اضافه کرده و با ملحق ساختن فصول جدید آنرا به بیش از دو برابر افزون ساخته است، در نتیجه ترجمه فارسی کتاب دارای سی فصل و ۴۹۴ صفحه شده است.

مزیت چشم گیر و قابل توجهی که این کتاب نسبت بسایر کتابهای تحقیقی مربوط به ادیان دارد دقت و وسواس بیش از حد مؤلف دانشمند آن در کشف حقایق ادیان مختلف دنیا ام از ادیان مردم ابتدائی و دین مصریان «ادیان هند» ادیان چین و ژاپون، ادیان ایران و آسیای غربی «دین یهود» ادیان اروپا مسیحیت و اسلام میباشد از همه مهمتر در این کتاب از ستایش و مداحی و انتقاد

مغرضانه اثری نیست تنها سعی شده است که امور مربوطه آنطور که هست دانسته شود .

اصالت این تألیف با توجه به مطالعات و تحقیقات دقیقی که مؤلف در ضمن مراجعه و مشاهده از مراسم مختلف ادیان دنیا و بررسی نزدیک از رویداد های مذهبی بعمل آورده کاملاً روشن میشود .

این پژوهش گر کم نظیر بمنظور تحقیق در رشته انتخابی خود بنواحی مختلف بزرگ دنیا مسافرت کرده و وجوه بسیاری از مراسم مذهبی از قبیل نمایش های جالب یا تأثر انگیز و گاهی با عظمت ادیان را مشاهده نموده است نشانهای مربوط به (آئین توتم) را در کلبه های ماوری در زولند جدید دیده است در رقصهای مذهبی گابون شرکت کرده و در یک دهکده او یانگی شاهد اعمال یک فیتیشور بوده است از هرم بزرگ در (جیزه) صعود کرده و در راهروهای تنگ بنارس به حمامهای مقدس رفته است از گاوهای مقدس و مریضان در هندوستان دیدن کرده است در آرننگ کوروات صحنه های رامایانارا بشکل نقاشی و کنده کاری روی دیوارهای بنا های مجلل ناظر بوده است در کندی در یک دیر بودائی جهت تهیه وسایل مهاجرت که نوعی تشریفات مذهبی است بایک راهب بودائی به لباس بلبل زرد رنگ مجلس شده است، در پکن معبد عظیم آسمان و معبدی از کنفوسیوس و معابد عشقی لاماها را از نظر گذرانده است، در توکیو در نمایش مخصوص غزلهای قرن پانزدهم و مراسم احترام به نیاکان شرکت کرده است .

در بمبئی با پارسیان مصاحبت داشته و از برجهای سکوت دیدن کرده است (در آنجا رسم بر این است که میگذارند کس هामردگان را بخورند) همچنین با بزرگان یهودی مصاحبت کرده است در آتن و دلف و در اولمپی از جشنهای مقدس برای خدایان خاطراتی دارد، جلال و بزرگی روم را دیده و در تشریفات متعدد مذاهب کاتولیک و پروتستان شرکت کرده است، در بیروت و فلورانس با دیدن آثار مسیحی به اسرار مسیحیت آشنا شده است، در آسمان آبی آفریقای شمالی از نیمرخ مساجد پاک اسلام و در آگرای هندوستان ناظر عظمت و زیبایی تاج محل بوده است .